СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

KreativEU
Knowledge & Creativity European University

Международна научно-практическа конференция

90 години дарителство, знание, иновации и устойчиво развитие в СА „Д. А. Ценов" – Свищов

Том II

5-7 ноември 2026 г.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

90 ГОДИНИ ДАРИТЕЛСТВО, ЗНАНИЕ, ИНОВАЦИИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В СА „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

Свищов, 5-7 ноември 2026 г.

Посветена на 90 години от създаването на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана при изпълнение на Административен договор № КП-06-МНФ/23 от 18.08.2026 г. (BNSF-1.010-0023-C01) на Фонд „Научни изследвания“ при МОН по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2026

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Марин Маринов
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – председател
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Любчо Варамезов
Доц. д-р Маргарита Шопова
Доц. д-р Ваня Григорова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Драгомир Илиев
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Сергей Найденов
Доц. д-р Катя Личева
Проф. д-р Пенка Шишманова
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Михаил Чиприянов
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Теодора Филипова
Ст. преп. Елка Узунова
Ст. преп. д-р Радослав Николов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Здравко Любенов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Красимира Славева
Гл. ас. д-р Асен Божиков
Ст. преп. д-р Венцислав Диков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Атанас Атанасов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Красимир Шишманов
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Танер Исмаилов
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Валентин Милинов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Зорница Петкова

Публикуваните материали са рецензирани по метода на двойно сляпо рецензиране. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете. Фонд „Научни изследвания“ не носи отговорност за съдържанието на докладите, представени на научния форум, както и за съдържанието на рекламните и други материали за него.

ISBN 978-954-23-2688-5 (print)
ISBN 978-954-23-2689-2 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

90 YEARS OF CHARITY, KNOWLEDGE, INNOVATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

Svishtov, 5th - 7th November 2026

Dedicated to the 90th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The International Scientific and Practical Conference was organized in the implementation of Administrative Contract № КП-06-МНФ/23 of August 18, 2026 (BNSF-1.010-0023-C01), awarded by the Bulgarian National Science Fund at the Ministry of Education and Science under the Procedure for Support of International Scientific Forums Held in the Republic of Bulgaria

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2026

PROGRAM COMMITTEE
Assoc. Prof. Marin Marinov, PhD
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Prof. Bozhidar Bozhinov, PhD
Prof. Lyubcho Varamezov, PhD
Assoc. Prof. Margarita Shopova, PhD
Assoc. Prof. Vanya Grigorova, PhD
Assoc. Prof. Rumen Jerusalemov, PhD
Assoc. Prof. Plamen Yordanov, PhD
Assoc. Prof. Dragomir Iliev, PhD
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Sergey Naydenov, PhD
Assoc. Prof. Katya Licheva, PhD
Prof. Penka Shishmanova, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Plamen Petkov, PhD
Assoc. Prof. Pepa Stoykova, PhD
Assoc. Prof. Mihail Chipriyanov, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Teodora Filipova, PhD
Senior Lecturer Elka Uzunova
Senior Lecturer Radoslav Nikolov, PhD

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov. PhD, Chairman
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Prof. Atanas Atanasov, PhD
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Ch. Assist. Prof. Asen Bozhikov, PhD
Sen. Lect. Ventsislav Dikov

EDITORIAL BOARD
Prof. Atanas Atanasov, PhD – Chair
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Assoc. Prof. Taner Ismailov, PhD
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, PhD
Assoc. Prof. Galya Ivanova-Kuzmanova, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Hristo Sirashki, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Valentin Milinov, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Ventsislav Vasilev, PhD
Assoc. Prof. Zornitsa Petkova, PhD

The published materials have been peer-reviewed using the double-blind review method. The authors are solely responsible for the content of the materials, the opinions expressed, the data used, the cited sources, and the linguistic formatting of the texts. The Bulgarian National Science Fund bears no responsibility for the content of the papers presented at the scientific forum, nor for the content of its promotional or other materials.

ISBN 978-954-23-2688-5 (print)
ISBN 978-954-23-2689-2 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II
МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ГОТОВНОСТТА, НАГЛАСИТЕ И ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ ОТ СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ
Проф. д.н. Борислав Борисов, гл. ас. д-р Юлиян Господинов..... 9

THE PLACE AND ROLE OF UKRAINE IN ENSURING THE EU'S EXTERNAL ECONOMIC SECURITY
Prof. D.Sc. (Economics) Illya Khadzhynov..... 18

SHADOW DIGITAL ECONOMY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT
Prof. DSC Serghei Ohrimenco, Prof. DSC Dinara Orlova, Prof. PhD Tatiana Manasterska, Valeriu Cernei, Partner, IT Audit&Advisory..... 24

УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗНАНИЕТО КАТО МЕХАНИЗЪМ ЗА ФОРМИРАНЕ НА ИНОВАЦИОННА СПОСОБНОСТ И ИНОВАЦИОННО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО (ТЕОРЕТИЧЕН ПРЕГЛЕД И КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА)
Проф. д-р Любчо Варамезов, докторант Стела Маринова..... 32

СТРАТЕГИЧЕСКАТА ДЪЛБОЧИНА (ВЪЗХОДЪТ) И НЕСТРАТЕГИЧЕСКАТА ПЛИТКОСТ (УПАДЪКЪТ) – КАЗУСЪТ НА СВИЩОВСКАТА АКАДЕМИЯ
Проф. д-р Никола Янков..... 40

LEAN MARKETING – СЪВРЕМЕНЕН ПОДХОД ЗА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА МАРКЕТИНГОВАТА СТРАТЕГИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова..... 48

ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТЪРГОВСКА МАРКА В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Ваня Григорова, Александра Иванова, студент..... 56

СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ ЗА ПРОДУКТОВА ИНОВАЦИЯ В КОЗМЕТИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Ваня Григорова, Марая Драганова, студент..... 64

ДЕТЕРМИНАНТИ НА ТЪРСЕНЕТО НА ЗАСТРАХОВКИ СРЕЩУ ТЪРГОВСКИ РИСК
Доц. д-р Ваня Григорова, докторант Николай Марков,..... 71

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ БЪРНАУТ ВЪРХУ ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ПОВЕДЕНИЕ
Доц. д-р Ваня Григорова, Пламена Жекова, студент..... 79

INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION AND STRUCTURAL RESILIENCE
Assoc. Prof., PhD Giga Abuseridze, Assoc. Prof. PhD Anatoliy Asenov..... 87

ПАРТИСИПАТИВНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ИНОВАЦИОННИТЕ МРЕЖИ
Доц. д-р Евелина Парашкевова, проф. д-р Маргарита Богданова, доц. д-р Александра Пенишевич, проф. д-р Бранислав Санчанин" 93

ОСОБЕНОСТИ НА СЪВРЕМЕННИЯ МЕЖДУНАРОДЕН БИЗНЕС
Доц. д-р Здравко Любенов 101

CONVERGENCE OR DIVERGENCE? DIGITAL TRANSFORMATION AND EMERGING INTERNATIONAL MARKETING TRENDS IN ROMANIA AND BULGARIA
Assoc. Prof. Cătălin Deatcu-Gavril PhD, assoc. Prof. Alexander Ganchev PhD, Ivaylo Marinov PhD, Vlad-Mihai Panait PhD, Ec. Elena Deatcu-Gavril 108

CYBERSECURITY AND OPERATIONAL RISK IN THE ERA OF DIGITAL TRANSFORMATION: CHALLENGES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT
Assoc. Prof. Habilitated Doctor Dorogaia Irina, Caminschi Olga, PhD student, Assistant Lecturer 122

MANAGING ORGANIZATIONAL STRUCTURE CHANGES IN AN UNSTABLE ENVIRONMENT
Assoc. Prof. Habilitated Doctor Dorogaia Irina, Coval Anastasia, Assistant Lecturer 129

ДИГИТАЛНОТО РАВЕНСТВО КАТО ФАКТОР В ПРОЦЕСА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Кремена Маринова-Костова 139

ИНОВАЦИОННИ МРЕЖИ И МЕЖДУФИРМЕНО СЪТРУДНИЧЕСТВО: ФАКТОРИ, ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Любомир Тодоров, проф. д-р Дариуш Новак 146

СОЦИАЛНОМРЕЖОВИ ПОДХОД ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА МЕЖДУУНИВЕРСИТЕТСКОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО В РАМКИТЕ НА ИНИЦИАТИВАТА „ЕВРОПЕЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ“: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ ПО ПОКАНИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ
Доц. д-р Маруся Смокова, гл. ас. д-р Галин Стефанов 155

ЕФЕКТИВНИ КОМУНИКАЦИОННИ СТРАТЕГИИ КАТО ФАКТОР ЗА ОРГАНИЗАЦИОННА УСТОЙЧИВОСТ
Доц. д-р Милен Динков 166

ESG ПОЛИТИКИ И РЕШЕНИЯ В СТРОИТЕЛНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Михаил Чиприянов 172

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА АГЕНТИТЕ С ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ ВЪРХУ СВЕТОВНАТА МРЕЖА
Доц. д-р Наталия Маринова 176

ASSESSING FACTORS AFFECTING AN ORGANIZATION’S INFORMATION SECURITY
Assoc. Prof. Olga Pugacheva, PhD 184

СТРАТЕГИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ПАЗАРА НА ЧУЖДОЕЗИКОВИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ УСЛУГИ
Доц. д-р Пенка Горанова..... 192

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РИСКОВЕ ПРИ ВНЕДРЯВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И АНАЛИЗ НА ГОЛЕМИ ДАННИ ЗА УСТОЙЧИВИ ВЕРИГИ ЗА ДОСТАВКИ
Доц. д-р Петя Емилова, доц. д-р Веселин Попов 198

MANAGING RESEARCH–EDUCATION SYNERGIES FOR ENGINEERING AND SCIENCE CAREER DEVELOPMENT IN THE UNIVERSITY ENVIRONMENT: THE CASE OF VALAHIA UNIVERSITY OF TÂRGOVIȘTE
Assoc. Prof. Dr. Eng., Sălișteanu I.C., Professor, Dr. Eng., Dunea D.E.C. , Professor, Dr. Eng., Coandă H.G. , Assoc. Prof., Dr. Eng., Udroiu I.N. , Professor, Dr. Croitoru G., Senior Research Scientist, Dr. Eng., Nicolescu C.M., Assoc. Prof., Dr. Bumbac M., Assoc. Prof., Dr. Eng., Alexandrescu D.C., University Lecturer Dr., Hossu A.M., Assoc. Prof., Dr. Eng., Angelescu N., Assoc. Prof., Dr. Eng., Popa I.F., University Lecturer Dr., Catangiu A. 207

УПРАВЛЕНКСИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОНТИНУУМА „ПРОДУКТ – УСЛУГА“: ОПЕРАЦИОННА СИСТЕМА И ТРАНСФОРМАЦИОННИ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Силвия Благоева, доц. д-р Ирена Емилова 217

АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА КАЧЕСТВОТО В ОРГАНИЗАЦИИТЕ ОТ ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Христо Сирашки..... 224

НАУЧНАТА ПОЛИТИКА НА СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ВЛИЯНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА
доц. д-р Цветан Дилков..... 230

ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ЗА ПОКУПКА В СРЕДА НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ
Гл. ас. д-р Атанаска Решеткова..... 238

ОСОБЕНОСТИ В АНТИКРИЗИСНОТО УПРАВЛЕНИЕ
Гл. ас. д-р Валентин Панайотов 246

КОНВЕРГЕНЦИЯ НА ДОХОДИТЕ В РАМКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ: ДЕКОМПОЗИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНО И РЕГИОНАЛНО НИВО
Гл. ас. д-р Галин Стефанов..... 253

АДМИНИСТРАТИВНИ РЕШЕНИЯ ЗА УСТОЙЧИВИ СОЦИАЛНИ ИНВЕСТИЦИ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева..... 262

ВАЛУТНА ЕКСПОЗИЦИЯ И ПОДХОДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА: ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАУЧНАТА ЛИТЕРАТУРА
Гл. ас. д-р Димитър Костов 268

СТРАТЕГИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА СВИВАЩИТЕ СЕ ГРАДОВЕ
Гл. ас. д-р Елица Лазарова, Chrysostomos Roditis..... 281

ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЯТ РИСК КАТО ФАКТОР ПРИ ИЗБОРА НА ЛОКАЦИЯ ЗА ПРЕКИ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ
Гл. ас. д-р Иван Ангелов 288

ПЕРИФЕРНИ ИЗЧИСЛЕНИЯ И ИНТЕРНЕТ НА НЕЩАТА: БЪДЕЩЕТО НА СВЪРЗАНИТЕ УСТРОЙСТВА
Гл. ас. д-р Искрен Таиров 296

ЕВРИСТИЧНИ СТРАТЕГИИ ЗА РЕДУКЦИЯ НА СЛОЖНОСТТА В ИКОНОМИЧЕСКОТО ПЛАНИРАНЕ ПРИ ОГРАНИЧЕНА ИНФОРМАЦИЯ
Гл. ас. д-р Надежда Веселинова 302

КАЧЕСТВО НА ТРУДОВИЯ ЖИВОТ: ОРГАНИЗАЦИОННО-ПОВЕДЕНЧЕСКИ АСПЕКТИ
Гл. ас. д-р Надежда Стефанова 310

АНАЛИЗ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ОНЛАЙН МАРКЕТИНГА И KPI ПОКАЗАТЕЛИ
Гл. ас. д-р Пламен Петров 317

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА: ФАКТОРИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ ОТ СТУДЕНТИ ПО МАРКЕТИНГ
Гл. ас. д-р Светла Атанасова 325

ДОБРИ ПРАКТИКИ ПО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ ОТ ДЪРЖАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 334

RETHINKING PLACE BRANDING: STRATEGIC FRAMEWORKS AND EXECUTION TOOLS
Senior Lecturer, PhD, Aliya Turganovna Baigarina, PhD student Anar Aliyeva, Head Assist.Prof., PhD Stanislava Stoyanova-Asenova, Assoc.prof. PhD Anatoliy Asenov ... 345

ЕЗИКОВА БЛИЗОСТ И ИНСТИТУЦИОНАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ В МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ: КОНЦЕПТУАЛЕН ПОДХОД
Ст. преп. д-р Маргарита Михайлова, доц. д-р Драгомир Илиев 350

ОТ КОНЦЕПЦИЯТА ДО ВЪЗДЕЙСТВИЕТО: ДИЗАЙН И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ ПО ПРОГРАМА „ИНТЕРРЕГ РУМЪНИЯ–БЪЛГАРИЯ“
Лектор, д-р Михаела Тинка Удриштиойу; професор, д-р Нику Джордже Биздоака 356

СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ПЛАНИРАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ПРОЕКТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ
Ас. д-р Димчо Шопов 362

MANAGERIAL STRATEGIES FOR MOTIVATING THE EMPLOYEES FROM ROMANIAN PUBLIC INSTITUTIONS
Assistant Professor, Ph.D, Miruna Angela Mutu, Senior Lecturer, Ph.D, Andreea Anamaria Panagoret, Senior Lecturer, Ph.D, Dragos Mihai Panagoret, Lecturer, Ph.D, Sorina Cernat 371

MAPPING AND MITIGATING CHILDREN'S DIGITAL FOOTPRINTS IN EGYPT
Assistant Professor Nehal Lotfy H. Khalil, PhD..... 384

ЕКСПЕРТНОТО ИНТЕРВЮ В ИЗСЛЕДВАНИЯТА ПО ДИГИТАЛЕН МАРКЕТИНГ: МЕТОДОЛОГИЧНИ НАСОКИ
Ас. д-р Спасимир Цветанов..... 392

МАРКЕТИНГ, ВОДЕН ОТ НОСТАЛГИЯТА В ЕРАТА НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ – ВЪЗМОЖНОСТИ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ТЕНДЕНЦИИ
Ас. д-р Стелиана Василева 400

AI В ПОМОЩ НА СЕЛЕКЦИОНЕРИТЕ В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО: ПРОТОТИП НА ИНТЕЛИГЕНТНА СИСТЕМА ЗА АНАЛИЗ НА РОДОСЛОВИЯ И ПОДПОМАГАНЕ НА РАЗВЪДНАТА ДЕЙНОСТ
Д-р инж. Пенка Чернаева, д-р инж. Петър Чернаев..... 411

АНАЛИЗ НА ПОТЕНЦИАЛА НА ИНОВАЦИОННИТЕ ПРОЕКТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА В СЕВЕРОЗАПАДНИЯ РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ БЪЛГАРИЯ
Д-р Таня Минкова Николова..... 418

УЧАСТИЕТО В ИНИЦИАТИВАТА ЗА НАСОЧЕНА ТЪРГОВИЯ И ВИЗОВАТА ОТВОРЕНОСТ В АФРИКА
Докторант Анита Йорданова 424

СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ НА РАБОТНАТА СИЛА В ЗДРАВНАТА СИСТЕМА НА ГЪРЦИЯ В КОНТЕКСТА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ И РЕГИОНАЛНИТЕ НЕРАВЕНСТВА
Докторант Анна Коллару 432

СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА КРИЗИ В АДМИНИСТРИРАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ
Докторант Анна Коллару, докторант Алексиос Антониос Колларос..... 439

МОДЕЛИ НА ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ОБЩИНСКАТА ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА
Докторант Атанаска Василева 447

ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ В ГЛОБАЛНИТЕ АУТСОРСИНГ СТРУКТУРИ
Докторант Веселин Василев Михайлов..... 451

СВЪРЗВАЩИТЕ СТРУКТУРИ В СИСТЕМАТА НА УПРАВЛЕНИЕ – МЯСТО И РОЛЯ
Докторант Галина Гатева-Христова..... 462

МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ И ИКОНОМИЧЕСКИ БАРИЕРИ
Докторант Георги Спасов Витков 467

ДЕТЕРМИНАНТИ НА КЛИЕНТСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ В ЗАСТРАХОВАНЕТО – ПОВЕДЕНЧЕСКИ И ДИГИТАЛНИ АСПЕКТИ
Докторант Десислава Кайрякова..... 474

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИНТЕГРАЦИЯТА НА НЕСТРУКТУРИРАНИ И ПОЛУСТРУКТУРИРАНИ ДАННИ ВЪВ ФИНАНСОВО-СЧЕТОВОДНИТЕ СИСТЕМИ
Докторант Диян Николаев 482

WHO: TRANSFORMING ORGANIZATIONS THROUGH ESG CULTURE
PhD student Elton Rodrigo Titon 488

ВРЪЗКА МЕЖДУ ИНТЕГРИРАНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И КРЪГОВИТЕ БИЗНЕС МОДЕЛИ
докторант Емил Найденов 496

ПРОГРАМНОТО БЮДЖЕТИРАНЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ: МОДЕЛ ЗА ФИНАНСОВА УСТОЙЧИВОСТ
Докторант Емилия Върбанова 504

ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БИЗНЕС МОДЕЛИТЕ В СЕКТОРА НА ВЪЗОБНОВЯЕМАТА ЕНЕРГИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В УСЛОВИЯТА НА ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД
Докторант Жени Антонова 508

ИЗБОР МЕЖДУ ЛОКАЛЕН И ОБЛАЧНО БАЗИРАН ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В СЪВРЕМЕННИТЕ БИЗНЕС ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ
Докторант Зорница Иванова 516

ОТ ТЕОРИЯ КЪМ ПРАКТИКА: ИНТЕГРИРАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ КАТО ФАКТОР ЗА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Докторант Ивелина Станева 523

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ ЗА ОПТИМИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
докторант Йоан Парашкевов Денев 528

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ВНЕДРЯВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докторант Йоанна Иванова Бакалова 536

ИНФОРМАЦИОННА СИГУРНОСТ В СЪВРЕМЕННИТЕ ОБУЧИТЕЛНИ ПЛАТФОРМИ
Докторант Лора Първанова 551

ДЕФИНИРАНЕ НА БЛОКЧЕЙН: ХАРАКТЕРИСТИКИ И КЛЮЧОВИ КОМПОНЕНТИ
Докторант Любен Кирев 551

ФАКТОРИ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА ИНОВАЦИИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Докторант Мария Савова 557

УПРАВЛЕНИЕ НА НЕФИНАНСОВИЯ РИСК ЧРЕЗ КСО В БЪЛГАРИЯ
Докторант Мария Цветанова 565

СРАВНИТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТИ ПО ИКОНОМИКА
Докторант Милена Димитрова..... 569

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИ ПЛАТФОРМИ НА БЪЛГАРСКИЯ ПАЗАР ЧРЕЗ ИНДЕКС НА ПАЗАРНАТА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ (MAS): NETFLIX, TRENDYOL И TEMU
Докторант Невин Ангелова..... 573

СТЕЙБЪЛКОЙНИТЕ В ТРАНСГРАНИЧНИТЕ РАЗПЛАЩАНИЯ: ПАЗАРНА КОНЦЕНТРАЦИЯ И РЕГУЛАТОРНИ ЕФЕКТИ ОТ MICA
Докторант Пенко Ангелов Бяливанов..... 580

ДЕТЕРМИНАНТИ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В МЕЖДУНАРОДНИ КОМПАНИИ ЗА БИЗНЕС УСЛУГИ
Докторант Петьо Божинов..... 588

КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА НА ВНЕДРЯВАНЕТО НА ЗЕЛЕНИ ТЕХНОЛОГИИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Докторант Радослав Асенов..... 596

УПРАВЛЕНСКИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В УСЛОВИЯТА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ И ОТВОРЕНИ ИНОВАЦИИ
Докторант Сание Иса..... 604

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP AND AFFECTIVE ORGANIZATIONAL COMMITMENT: A FOCUSED NARRATIVE REVIEW
PhD student Slagjana Cvetkovska Mousa..... 611

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРОПАСТТА В ЕКОЛОГИЧНИЯ ИНТЕГРИТЕТ: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА РЕГУЛАТОРНАТА СТРОГОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА ТЪРГОВИЯ С ЕМИСИИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ДОБРОВОЛНИТЕ ВЪГЛЕРОДНИ ПАЗАРИ
Докторант Стефани Георгиева, Докторант, Антони Георгиев..... 618

ВНЕДРЯВАНЕ НА ГЕНЕРАТИВЕН ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И ИНТЕЛИГЕНТНИ АГЕНТИ В БИЗНЕС АНАЛИЗА: ТЕХНИЧЕСКИ ИЛИ ОРГАНИЗАЦИОНЕН ПРОБЛЕМ
Докторант Таньо Георгиев Георгиев..... 626

РЕШЕНИЯ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА МОБИЛНОСТ В СМАРТ ГРАДОВЕТЕ В БЪЛГАРИЯ
Докторант инж. Тихомир Панов..... 634

ГЕОГРАФСКА ЕКСПАНЗИЯ ЧРЕЗ МРЕЖОВИ СТРАТЕГИИ В СЕЛСКОСТОПАНСКАТА ТЪРГОВИЯ
Докторант Тотю Иванов..... 639

ПРИЛАГАНЕ НА АРХИТЕКТУРИ, УПРАВЛЯВАНИ ОТ СЪБИТИЯ, И МИКРОСЪРВИСИ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА АВТОМАТИЗАЦИЯ В ИНДУСТРИЯ 5.0
Докторант Яница Димитрова..... 643

ГЕНЕРАТИВНИЯТ ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ КАТО КАТАЛИЗАТОР НА ПЛАТФОРМЕНАТА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докторант Юксела Шефкетева Брахимбашева..... 648

УЧИЛИЩЕТО КАТО СПЕЦИФИЧНА СРЕДА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНАТА ДЕЙНОСТ
Магистър Лора Николова 656

PSYCHOLOGICAL METHODS FOR MARKETING INFLUENCE ON CONSUMER BEHAVIOR
Anna Grigorova, student 663

DIGITAL TRANSFORMATION AND CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT IN SMES: A COMPARATIVE STUDY OF ROMANIA AND BULGARIA
Student Elena Deatcu – Gavril, Student Adriana – Daniela Urucu, Student Diana – Marina Vasile, Student Angelo – Patrick – Cosmin Baicu..... 670

СЪВРЕМЕННОТО ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ДИГИТАЛИЗАЦИЯ
Студент Милена Христова 679

ПАРТИСИПАТИВНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ИНОВАЦИОННИТЕ МРЕЖИ

Доц. д-р Евелина Парашкевова[1]
Проф. д-р Маргарита Богданова[2]
Доц. д-р Александра Пенишевич[3]
Проф. д-р Бранислав Санчанин[4]

Резюме: *Докладът разглежда партисипативното взаимодействие като ключов механизъм за развитие на съвременните иновационни мрежи. Анализирани са ролята на съвместното създаване, мрежовата оркестрация, иновационното посредничество и локалното знание, както и условията за превръщане на участието в реален капацитет за съвместно действие.*

Ключови думи: *партисипативно взаимодействие, иновационни мрежи, съвместно създаване, мрежова оркестрация, иновационно посредничество, локално знание*

JEL: O31, O38, R58

PARTICIPATORY INTERACTION IN INNOVATION NETWORKS

Assoc. Prof. Evelina Parashkevova, PhD
Prof. Margarita Bogdanova, PhD
Assoc. Prof. Aleksandra Penjisevic, PhD
Prof. Branislav Sancanin, PhD

Abstract: *The paper examines participatory interaction as a key mechanism for the development of contemporary innovation networks. It analyses the role of co-creation, network orchestration, innovation intermediation, and local knowledge, as well as the conditions under which participation can be transformed into genuine capacity for joint action.*

Key words*: participatory interaction, innovation networks, co-creation, network orchestration, innovation intermediation, local knowledge*

JEL: O31, O38, R58

[1] e.parashkevova@uni-svishtov.bg, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, България
[2] m.bogdanova@uni-svishtov.bg, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, България
[3] aleksandra.penjisevic@gmail.com, Университет „Унион -Никола Тесла“, Белград, Сърбия
[4] sancanin.branislav@gmail.com, Университет „Унион -Никола Тесла“, Белград, Сърбия

1. Въведение

Нарастването на обществените предизвикателства, ускорената дигитализация, зелена и цифрова трансформация и нарастващата роля на локалното знание променят както структурата на иновационните процеси, така и ролята на участниците в тях. Тази динамика променя иновационните процеси, които вече не могат да бъдат разглеждани като линейни. Сложността на процесите освен от предизвикателствата до голяма степен се обуславя и от сложността на взаимодействието в иновационните мрежи.

Участието е една от важните характеристики на съвременните иновационни мрежи, което търпи съществена промяна в последните години. В ранните концептуални модели включването на външни актьори често се интерпретира като достъп до допълнителни знания и ресурси. Съвременната литература постепенно премества акцента към съвместното създаване, съвместното проектиране, съвместното производство на публична и обществена стойност.

Изследвания показват, че понятия като съвместни иновации, съвместно създаване, отворени иновации и иновативни мрежи частично се припокриват, но не са взаимнозаменяеми (Aastvedt & Higdem, 2022). Това поставя въпроса не само кой участва в мрежата, а как участва, на кой етап, с какви ресурси и с какво реално влияние върху резултатите. Теоретичната основа на този преход е свързана с развитието на концепциите за отворени иновации (Chesbrough, 2003), иновационни екосистеми, тройна, четворна, петорна и N-торна спирала, мрежова оркестрация, иновационно посредничество, мисийно ориентирана иновационна политика и отговорни иновации. Авторови виждания отчитат, че различните спираловидни модели не са просто доразвити или конкуриращи се теоретични виждания, а представляват различни аналитични конструкции за изследване на взаимодействието между институциите, бизнеса, научните организации и гражданското общество (Cai & Lattu, 2022), природната среда и всички допълнителни контекстни на конкретната мрежа елементи.

Важността на участието изисква то да не бъде формално, а реално, като различните актьори имат възможност да допринасят със своите знания, ресурси, опит и идеи, да влияят върху иновационния процес и да получават обратна връзка както за резултатите от участието си, така и за възможността да имплементират създаденото в своята дейност. Това е особено важно при регионалните и териториалните иновационни процеси, при които местното знание, институционалният капацитет и социалните отношения могат да бъдат решаващи за приложимостта и устойчивостта на иновационните решения.

2. Партисипативното взаимодействие в иновационните мрежи – базов теоретичен обзор

Участието на публични институции, предприятия, научни организации и граждански структури в обща мрежа не означава автоматично, че е налице партисипативен процес. Подобно взаимодействие предполага многопосочна комуникация, обмен на знания, взаимно учене, споделяне на ресурси и възможност за влияние върху формулирането на проблема, разработването на решенията и тяхното оценяване.

Съществена е и ролята на отвореността на организационните граници. Изследване установява, че публичните организации все по-често прилагат елементи на отворени иновации, но различават степента, в която отварят те своите граници към другите участници. граждани, други публични организации, академични структури и други външни актьори (Figenschou, Li-Ying, Tanner, & Bogers, 2024). Това е и една от съществените характеристики на партисипативната иновационна мрежа – отвореността, но не само институционално, а най-вече функционално. Организацията може да има множество партньори и едновременно с това да запази вземането на решения изцяло вътре в институционалната си структура. При такъв модел мрежата съществува формално, но партисипативността остава ограничена.

Изследване на 2137 европейски публични организации установява, че ефектът от задълбоченото търсене на външни знания и съвместното създаване с потребители се влияе от вътрешните иновационни практики, дела на служителите, ангажирани в иновационни дейности, и съществуващите организационни ограничения (Burgers, Arundel, & Casali, 2024), т.е. външното участие не компенсира автоматично вътрешния дефицит на иновационен капацитет. От тази гледна точка партисипативното взаимодействие може да се интерпретира и като организационен капацитет, а не само като метод за включване.

В този контекст особено значение има концепцията за мрежова оркестрация. Група автори разработват профилен подход към оркестрацията на иновационни мрежи и показват, че различните типове мрежи изискват различни комбинации от управленски практики (Hardyman, и др., 2022). Оркестрацията не бива да разглежда като централизиране на управлението, а като създаване на условия, при които различни участници могат да координират действията си и да споделят взаимно допълващи се ресурси. Това променя ролята на лидера в мрежата. Той вече не е задължително да бъде „собственик“ на иновацията, а може да функционира като мрежови играч, ключов хъб, архитект, фасилитатор или оркестратор, т.е. участник изпълняващ ролята на иновационен посредник. Някои автори на база на систематичен и изчислителен анализ очертават различни типове посредници и функции (Caloffi, Colovic, Rizzoli, & Rossi, 2023), а други подчертават, че развитието на отворените иновации, обществените предизвикателства и новите технологии променя ролите на тези посредници (Noviaristanti, Acur, & Mendibil, 2024). Дигиталната трансформация и изкуственият интелект

променят самата природа на иновационното посредничество (Howells, 2024). Дигиталните инструменти разширяват възможностите за свързване на актьори, обмен на знания, идентифициране на компетентности и координация на взаимодействията, но същевременно създават нови рискове, свързани с информационната асиметрия, качеството на данните и зависимостта от цифрови платформи.

Един по-широк модел на партисипативно взаимодействие включва най-малко следните компоненти: мрежова отвореност – достъп до различни типове актьори и знания; включване – идентифициране и ангажиране на релевантни заинтересовани страни; съвместно формулиране – участие в дефинирането на проблема и желаната промяна; съвместно създаване – генериране, тестване и адаптиране на решения; мрежова оркестрация – координиране на интереси, ресурси и действия; обратна връзка и учене – оценяване на резултатите и адаптиране на мрежата.

Последният елемент е ключов, защото именно той отличава устойчивата иновационна мрежа от еднократното партньорство между актьорите. При динамичните, жизнеспособни иновационни екосистеми взаимодействието създава ново знание и нов организационен капацитет, които остават достъпни за участниците и след приключването на конкретната инициатива. На практика тези научени уроци са в основата на следваща съвместна дейност в рамките на мрежата.

Развитието на спираловидните модели на системите за иновации включва и гражданското общество като участник, което променя характера на знанията. Изследването на група автори (Bhattacharjya, Bhaduri, & Kakoty, 2023) показва, че при водените от общността иновации интензивните и основани на доверие взаимодействия са ключови, като академичните и институционалните участници трябва да адаптират собствените си норми и процедури, за да включат неформални и местни актьори. Подобен извод се съдържа и в изследване за съвместно създаване по модела на „четворната спирала“ на градско ниво (Stephens, 2025). То показва, че съвместното създаване може да води не само до конкретни решения, но и до промени в институционалното поведение, организационната култура и начина, по който градовете формулират и решават проблеми.

Съвременната теария не разглежда партисипативността като допълнение към иновационния процес, а като механизъм за моделиране на самия процес и то в случаи на сложни проблеми и ограничени ресурси, приложени към даден териториален или социален контекст.

3. Добри практики за партисипативно взаимодействие в иновационни мрежи

Един от най-развитите практически модели са така наречените „живи лаборатории“, които са реални или симулирани среди, в които заинтересованите страни съвместно разработват, експериментират и оценяват решения. Именно в този контекст група автори (Fauth, De Moortel, & Schuurmanb,

2024) предлагат те да бъдат разглеждани като потенциални оркестратори на регионалните иновационни екосистеми. Предимството на този подход е възможността иновацията да бъде проверена в реален контекст, преди да бъде мащабирана. Така се създава цикъл идентифициране на потребност, съвместно проектиране, експериментиране, обратна връзка, адаптиране и повторно тестване.

Друг значим модел е мисийно ориентираната иновация. Според Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD, 2022) чрез нея публичният сектор може да организира портфейл от иновационни инициативи около по-широки обществени предизвикателства, а не около отделни технологични решения. Мисията създава обща цел, около която могат да бъдат мобилизирани различни организации и ресурси.

Изследване, акцентира че мисийно ориентираните иновации са свързани с ранно включване на публичните актьори, но това не означава автоматично по-голямо разнообразие или по-голямо влияние на тези участници върху ресурсите и решенията (Wiarda, и др., 2023). Този резултат е особено важен за теорията на партисипативността, защото показва разликата между ранно включване и реална способност за влияние.

Регионалното предизвикателство като основа за мобилизиране на иновационна мрежа е друг модел, който показва, че процесите на осмисляне на проблема, поемане на собственост върху него, итеративност и съвместно създаване на знания могат да подпомогнат преодоляването на големите обществени предизвикателства в конкретен регион (Butzin, Rabadjieva, & Terstriep, 2024). Териториално базираният подход е силно релевантен към иновационна политика, която традиционно не може да бъде изградена единствено чрез пренасяне на универсални решения. Тя трябва да се базира на локални знания, институционален опит, икономически структури и социални отношения. Неслучайно европейска политика поставя участието на заинтересованите страни наред с териториалния подход и стратегическото приоритизиране. Европейската комисия определя участието като един от основните стълбове на интелигентната специализация и подчертава значението на регионалните иновационни екосистеми за преодоляване на иновационните различия.

ОИСР подчертава, че значението на местните власти като двигатели на търсенето, експериментирането и иновациите, както и ролята на националните и международните мрежи за обмен на знания и мащабиране на решенията все по-често се основават на цифровите платформи и технологично подпомогнатото участие, които формират и четвъртата група механизми (OECD, 2025).

Изграждането на капацитет за взаимодействие е ключов фактор за успеха на мрежата при прилагането на партисипасивното участие в регионалните иновационни екосистеми. Това означава, че партисипативната иновация трябва да бъде подкрепена не само отвън чрез партньорства, но и

отвътре чрез организационна способност за работа с мрежи (Hardyman, и др., 2022). Съществено значение имат организационната среда, управленските практики и способността да се координират различни интереси (Kharazmi & Dartoomi, 2023).

4. Заключение

Партисипативното взаимодействие в иновационни мрежи поставя въпроса не толкова как да включим повече участници, колкото как да превърнем разнообразието от участници в реален капацитет за съвместно създаване. Това предполага промяна в самата логика на управление – от управление на отделни организации към управление на отношения, знания, зависимости и процеси на съвместно учене.

Особено дискусионен остава въпросът за границата между участие и влияние. Съвременните изследвания показват, че ранното приобщаване на граждани, местни власти и други публични актьори не гарантира автоматично участие във вземането на решения или разпределението на ресурсите. Това поставя необходимостта бъдещите изследвания да разработят по-прецизни индикатори за качеството на участието, които да разграничават присъствие, консултиране, съвместно формулиране, съвместно решение и реално съвместно управление.

Друга перспективна област е изследването на мрежовата оркестрация. Все още не е достатъчно изяснено кога е необходим централен оркестратор, кога ролята може да бъде разпределена между няколко посредници и кога мрежата може да функционира чрез по-децентрализирани механизми. Особено актуален е въпросът как дигиталните платформи, изкуственият интелект и алгоритмичните инструменти могат да подпомагат идентифицирането на участници, свързването на компетентности и анализа на мрежовите взаимодействия, без да концентрират непропорционално влияние върху определени посредници или платформи.

Научните изследвания трябва да се фокусират върху свързването на партисипативните иновационни мрежи с регионалната политика и териториалното развитие. Необходимо е да се изследва как локалното знание може системно да бъде интегрирано в стратегическото планиране, интелигентната специализация, интегрираните инвестиции, мисийно ориентираните политики и регионалните иновационни екосистеми.

Не по-малко внимание изисква и развитието на хибридни модели на участие, комбиниращи физически срещи, живи лаборатории, цифрови платформи, експериментални среди и механизми за асинхронно участие. Това може да разшири достъпа до иновационните процеси, но изисква едновременно управление на цифровото включване, защитата на данните, качеството на информацията и представителността на участващите групи.

От практическа гледна точка подобряването на взаимодействието изисква институциите да инвестират не само в партньорства, а в мрежови

способности, като фасилитиране, посредничество, управление на конфликти, интегриране на знания, съвместно експериментиране и оценка на резултатите. Особено значение придобиват устойчивите посреднически структури, а именно регионални иновационни центрове, живи лаборатории, университетски и бизнес мрежи, иновационни хъбове и други организации, способни да свързват различни институционални и социални пространства.

Перспективата пред партисипативните иновационни мрежи е преходът от мрежи на обмен към мрежи на съвместна способност. Тяхната устойчивост няма да зависи само от броя на партньорите или от наличието на цифрови инструменти, а от способността им да създават доверие, да превръщат различията в допълващи се знания, да експериментират, да се адаптират и да институционализират резултатите от съвместното действие.

Използвани източници

Aastvedt, A., & Higdem, U. (2022). Co-creation, Collaborative Innovation and Open Innovation in the Public Sector: A Perspective on Distinctions and the Convergence of Definitions. *Nordic Journal of Innovation in the Public Sector, 1*(1), 53-68. doi:https://doi.org/10.18261/njips.1.1.4

Bhattacharjya, B. R., Bhaduri, S., & Kakoty, S. K. (2023). Co-creating community-led frugal innovation: An adapted Quadruple Helix? *Technovation, 124*. doi:10.1016/j.technovation.2023.102752

Burgers, H., Arundel, A., & Casali, G. (2024). Effect of knowledge search depth, user co-creation and moderating factors on the outcomes of service innovations by European public sector organizations. , 26(3), 746–769. https:. *Public Management Review, 26*(3), 746–769. doi:https://doi.org/10.1080/14719037.2022.2118820

Butzin, A., Rabadjieva, M., & Terstriep, J. (2024). Anchoring challenges through citizen participation in regional challenge-based innovation policies. *Environmental Innovation and Societal Transitions, 52*. doi:10.1016/j.eist.2024.100856

Cai, Y., & Lattu, A. (2022). Triple Helix or Quadruple Helix: Which Model of Innovation to Choose for Empirical Studies? *Minerva, 60*, pp. 257–280. doi:https://doi.org/10.1007/s11024-021-09453-6

Caloffi, A., Colovic, A., Rizzoli, V., & Rossi, F. (2023). Innovation intermediaries' types and functions: A computational analysis of the literature. *Technological Forecasting and Social Change, 189*. doi:10.1016/j.techfore.2023.122351

Chesbrough, H. (2003). *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting, from Technology.* Boston: Harvard Business School Press.

Fauth, J., De Moortel, K., & Schuurmanb, D. (2024). Living labs as orchestrators in the regional innovation ecosystem: a conceptual framework. *Journal of Responsible Innovation, 11*(1). doi:https://doi.org/10.1080/23299460.2024.2414505

Figenschou, T., Li-Ying, J., Tanner, A., & Bogers, M. (2024). Open innovation in the public sector: A literature review on actors and boundaries. *Technovation, 131*. doi:10.1016/j.technovation.2023.102940

Hardyman, W., Garner, S., Lewis, J., Callaghan, R., Williams, E., Dalton, A., & Turner, A. (2022). Enhancing public service innovation through value co-creation: Capacity building and the ‘innovative imagination. *Public Money & Management, 42*(5), 332-340. doi:https://doi.org/10.1080/09540962.2021.1981042

Hardyman, W., Garner, S., Lewis, J., Callaghan, R., Williams, E., Dalton, A., & Turner, A. (2022). Enhancing public service innovation through value co-creation: Capacity

building and the ‘innovative imagination‘. *Public Money & Management, 42*(5), 332–340. doi:https://doi.org/10.1080/09540962.2021.1981042
Howells, J. (2024). Innovation intermediaries in a digital paradigm: A theoretical perspective. *Technovation, 129*. doi:10.1016/j.technovation.2023.102889
Kharazmi, O. A., & Dartoomi, S. (2023). A systematic literature review on collaborative innovation in the public sector. *Innovation: The European Journal of Social Science Research, 36*(4), 602-630. doi:https://doi.org/10.1080/13511610.2023.2266580
Noviaristanti, S., Acur, N., & Mendibil, K. (2024). The different roles of innovation intermediaries to generate value. *Management Review Quarterly, 74*, pp. 2545–2577. doi:https://doi.org/10.1007/s11301-023-00364-2
OECD. (2022). Tackling Policy Challenges Through Public Sector Innovation: A Strategic Portfolio Approach. *OECD Public Governance Reviews*. doi:https://doi.org/10.1787/052b06b7-en
OECD. (2025). How Innovation Ecosystems Foster Citizen Participation Using Emerging Technologies in Portugal, Spain and the Netherlands. *OECD Public Governance Reviews*. doi:https://doi.org/10.1787/2cb37a30-en
Stephens, R. J. (2025). Quadruple Helix co-creation and cities: Behavioral and institutional changes in innovation capacities and cultures. *Cities, 157*. doi:10.1016/j.cities.2024.105579
Wiarda, M., Sobota, V., Janssen, M., van de Kaa, G., Yaghmaei, E., & Doorn, N. (2023). Public participation in mission-oriented innovation projects. *Technological Forecasting and Social Change, 191*. doi:10.1016/j.techfore.2023.122538